

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Accvsationibvs, Inqvisitionibvs & denuntiationibus. Titvlvs Primvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

DE SECUNDIS NVPTIIS a.

TITVLVS XXI.

CAP. I.

Secunda nuptia non benedicuntur, & benedicens puniendus est.

Alexander III.

Capellanus b (quem benedictionem cum secunda constitit celebrasse) ab officio, beneficioq; suspensum, cum literarum tuarum testimonio, sed sed. Apost. nullatenus destinare postponas.

CAP. II.

Dubitans de morte conjugis, nisi prius certificetur, contrahere non debet: & si contraxit, reddat, sed non exigat debitum: & postmodum si sciat primam vivere, dimittat secundam. Abbas Sic.

Lucius III. in uersa Christianis in captiuitate Saracenorum positi.

Dominus c, ac redemptor noster: & infra. Sanè super matrimoniis, quæ quidam ex uobis (nondum habita obeuntis conjugis certitudine) contraxerunt: id uobis respondem⁹, ut nullus amodò ad secundas nuptias migrare præsumat, donec ei constet, quòd ab hac vita migraverit conjugis eius. Si uerò aliquis uel aliqua, id habens non seruauit, & de morte prioris conjugis adhuc sibi existimat dubitandum, ei quæ sibi nupsit, debitum non denegat postulanti: quòd si tamen noverit nullatenus exigendum. Quòd si post hoc de prioris conjugis uita constitit, relicti adulterinis complexibus, ad priorem conjugem reuertatur.

a Vid. Magistrum, & Theologos l. 4. sem. dist. 42. b Cap. 1. eod. tit. in 2. compil. c Ca. 2. eod. tit. in 1. comp. huc spectans tradita supr. de sponsalib. ca. 11. presentia.

CAP. III.

Si unus ex conjugibus fuit aliàs benedictus, non debent conjuges de nouo benedici.

Vrbanus III. Vigilien. Episcopo a.

Vir autem b & mulier ad bigamiam transiens, non debet à Presbytero benedici: quia cum alia uice benedicti sint, eorum benedictio iterari non debet.

CAP. IV.

Mulier nubens intra annuam legitimum, infamiam non incurrit. h. d. cum sequenti. Abbas Sic.

Idem Excomen Episcopo.

Super illa questione c, qua quæsitum est, an mulier possit sine infamia nubere intra tempus luctus, secundum leges definitum: Respondemus, quòd cum Apostolus dicat: Mulier uiro suo mortuo, soluta est à lege uiui sui: in Domino nubat, cui uoluerit: per licentiam & auctoritatem Apostoli, eius infamia aboletur.

CAP. V.

Summat, ut præcedens.

Innocentius III. P. Nobilis mulier.

Cum d (secundum Apostolum) mulier mortuo uiro suo, ab eius sit lege soluta, & nubendi cui uult tantum in Domino liberam habeat facultatem: non debet legalis infamiam sustinere iacturam, quæ licet post ritibus intra tempus luctus (scilicet unius anni spatium) nubat, concessa sibi tamen ab Apostolo utitur potestate, cum in his præsertim seculares leges non dedignant sacros canones imitari.

a al. Vigo. al. Vig. b Ca. 1. eo. tit. in 1. comp. & post. Cen. Lat. sub Alex. 3. p. 9. c. 1. c Ca. 2. eo. tit. in 1. comp. & post. Cen. Lat. p. 9. c. 2. d Ca. 1. eod. tit. in 3. comp.

FINIT LIBER QVARTVS.

DECRETALIVM EPI- STOLARVM GREGORII LIBER QVINTVS.

DE ACCVSATIONIBVS, INQVIVISIONIBVS
& denunciationibus.

TITVLVS PRIMVS.

CAPITVLVM I.

De persona accusatoris prius quarendum est in iudicio.

Felix Papa a.

Silegitimus b non fuerit accusator, non fatigetur accusatus.

CAP. II.

A denunciatione repellitur u, qui non præmonuit. Idem Episcopi per Galliam constituitis.

a Primus. epist. 1. & 2. in eo. 770. id est, Claudio, & Paterno, Coss. b Ca. 1. eod. tit. in 1. comp. vid. Bald. in l. damni. §. si alieno. ff. de damn. infest.

CAP. III.

Criminatio prelati debet tractari coram illis, quorum interest.

a Cap. 8. eod. tit. in 1. comp. vid. Thom. 2. 2. q. 31. art. 1. Grego

Gregorius *Dux Hispania.*

Illa a prapollitorum: [1 & infra] Si vero aliquis Iste de monasterio prapollitorum Abbatis, qui possit dicere, quoad culpam reatumque; ejus pertineat: nos cum eis, quorum interest, causam districte volumus persequi, ut vel eundem, vel absolvat.

[1 Sollicitudo vestra est, illa est cautela laudabilis, in qua ratione ratio agit, & furor sibi nihil vendicat, &c. qua sunt prolixia & ex registro impressa repetenda.]

CAP. IV.

Qua de aliquo crimine accusatur vel denunciatur, interim promovere non potest.

Idem b Constantia Augustia.

Omnipotens e Deus: & infra. Valde grave est, ut vir, de quo tanta & talia nunciatur (cum antequam quiri & discuti debeant) honoretur.

CAP. V.

Episcopus per exceptionem criminis illum ab accusatione sua repellere non potest, quam ante a suis familiaritate neglexerit separare. Paschalis Papa.

Nulli d Episcoporum ab accusatione sua repellere liceat, quos antequam se ab eis impetendum cognoverit, a sua communi familiaritate neglexerit separare.

CAP. VI.

Absolutus de certo crimine, de eodem iterum accusari non potest.

Ex Concilio Moguntino.

De his criminibus, de quibus absolutus est accusatus, non potest accusatio replicari.

CAP. VII.

Cohabitanes inimici accusati, ab accusatione repelluntur. Stephanus Papa.

Repellantur ab accusatione cohabitantes inimici. Quia infestationes blasphemie, affectio solet amicitie incitare.

CAP. VIII.

Ponit poenitentiam accusatoris calumniosus, cum sequitur inde rori, vel merari debetario.

Ex Brocardico lib. XI. III. e

Accusasti aliquem, & per tuam accusationem occisus est: nisi pro pace hoc feceris, XI. dies in pane & aqua (quod carina vocatur) cum septem sequentibus annis poeniteas. Si autem per tuam delataram debilitatus est, per tres debes quadragesimas poenitere.

CAP. IX.

Super ratoris procedit iudex nemine accusante.

August. Super Gen. de morte Abel.

Evidentia patrii sceleris non indiget clamore accusatoris.

CAP. X.

Laici vel inimici, clericos accusare non possunt.

Alexand. III. Gai. electo E.

Cum P. Manconella g Presbyter ex una parte, & Bonus Presbyter, & I. Bonus Cochi laicus frater eius ex altera in nostra essent presentia constituti: eundem I. quia laicus erat, in dicti P. accusationem non duximus admittendum. Cumque praefatus B. eundem P. super crimine simoniae constanter accusasset, nos eum qui in testimonium illius causae adductus fuerat, & quia praedictus I. frater ejus ipsum P. coram te prius ac-

a Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. vid. B. Thom. 2. 2. quasi. 21. art. 2. b Idem scil. Greg. lib. 4. epist. 34. ca. 78. Ind. 13. registr. c Ca. 6. eod. tit. in 1. compil. vid. Anchar. in cap. memimus, infra, eod. d Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. Refert Gratianus sine Palea 3. qu. 5. s. nulli Episcoporum, e al. 11a. ex Brocardico L. 19. f Gajetur. al. Gajetur. g Cap. 12. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. sub Alex. 3. p. 10. c. 14.

culaverat, ab accusatione repulimus: praefertim cum a frater P. memoratum B. antea de causa consimili accusasset: unde quoniam unus post alterum praedictum P. instante vicissitudine accusabant: neutrum ad ejus accusationem admisimus. Sed utrique Presbytero de obiectis criminibus purgationem duximus indicendam. Ideoque mandamus, quatenus uterque illorum cum tribus sacerdotibus faciat se purgare b.

CAP. XI.

Monachus accusare potest Abbatem, & de bono monasterii expensis litu necessarius habebit.

Idem Vigornen. Episcopo.

Ex e parte tua: [1 & infra.] Prudentiae tuae r. respondem. quod Monachi (nisi alia rationabilis causa impediatur) eo quod de obedientia & subiectione Abbatis esse noscuntur, ab ejus accusatione sunt nullatenus repellendi: licet alios accusare non possint. Quibus (si quidem cum proprio non habeant) de rebus monasterii expensae debent necessitate, donec causa debitum finem accipiat, ministrari.

[1 Huiusmodi questio nobis proposita est, utrum Monachi in accusatione Abbatis sint aliquatenus audiendi. Super quo utiq.]

CAP. XII.

Presbyter ebrius missam celebrans, non praemissa digestionem, ecclesia privari debet. h. d. ut conveniat omnibus leturum.

Idem.

Si confiteri d, quod D. ecclesia non perpetuo concessa, sed ad tempus fuerit commendata, & de e violentia, & quod in taberna pernoctaverit, ita quod altera dienuilla praemissa dormitione f missam cantasset: & infra. Si de hoc rationabiliter convictus fuerit in iudicio ante Episcopum suum: sive accusatus, vel ad rationem positus, sine coactione fuerit confessus: ei super eadem ecclesia perpetuum silentium imponatis, ipsum ab impetitione B. g desistere compellentes. Ceterum si eidem sui ecclesia canonice concessa & tradita, & postea de crimine aliquo non fuit convictus, propter quod de jure debebat h spolari, vel post appellationem (sicut aliquando allegavit) ecclesia ita fuerit spoliatum, ipsam et faciat restitui, & in pace dimitti.

CAP. XIII.

Inimicus etiam a voluntaria exceptione repellitur.

Idem.

Meminimus tibi mandasse, ut C. Abbatissae, cujus electionem confirmavimus, munus benedictionis impendere procurares. Sed quia H. pro altera parte a te ad nostram audientiam appellavit, proponens quod de simonia accusaret eandem: mandatum nostrum distulisti effectui mancipare. Quia vero te non deceat in hac parte appellatione ejusdem H. deferre, cum idem illius manifestus fuerit inimicus, & contra eam testimonium tulerit: mandamus, quatenus (cum inde fueris requisitus) praefatae Abbatissae munus benedictionis non differas impartiri.

CAP. XIV.

Dicens se aliquem accusatum coram iudice, ante inscriptionem potest sine pena desistere, & non accusare: sed ei desistenti silentium imponitur in perpetuum. Et secundum hoc summarius iste textus est notabilis. Abbas.

Innocentius III. Archiepiscopo Bisuntino.

Licet in beato & Petro: [1 & 7.] Sanè cum ex literis B. Decani sancti Stephani, & I. & O. canonicorum

a Frater ejusdem P. &c. b Purgari. c Ca. 13. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. sub Alex. 3. p. 50. c. 12. d Scil. Alex. 3. sed in 2. comp. c. 1. eod. tit. Celestini 3. al. Clementi tribuitur. e Violentia. f Dormitione. g G. h Debit. i Imperium. k C. 1. eod. tit. in 2. comp.

596
in omni
an mulier
us, fecim
cum Apo
a legem
entium &
ertuo rito
vult em
non debet
ost rito
(patium)
potestate
lignatur
Con. Lat.
Con. Lat.
PI
at recipi
charita
am certu
lusa equi
erest.
Greg

ecclesie Bifuntie ad Apostolicam sedem audientiam pervenisset, te varia crimina commisisse, ac ab eis fuisse per eandem literas super perjurio, crimine simoniae & incestus a delatus: Clemens Papa praedecessor noster (servata iudiciali gravitate) tibi certum terminum adsignavit, quo responsurus objectis Apostolico te conspectui praesentares. Cum autem iuxta tenorem citationis ad sedem Apostolicam accessisses, nec ullus b appareret, qui te ita impeteret de praedictis: ne aliquid de contingentibus omittere videremur, ab I. & O. Archid. in nostra praesentia constitutis quavisimul diligenter, si quid super praemissis adversus te pro se, vel aliis proponere vellent, & quod scriperant, legitime demonstrarent: ipsi autem, quod non proposito accusandi haec scriperant, responderunt. Sed quia super quibusdam incorrigibilis videbaris quadam de te Apostol. sedi duxerant intimanda: sed nuncius qui pro literis accesserat impetrandis, mandati formam expressit.

Nos igitur dictis canonicis super praedictis silentium duximus imponendum, ne te de cetero eis super his accusare liceat, vel etiam infamare. Quia vero praedicti canonici citra vinculum inscriptionis desistere voluerunt eis de juris permissione, id non duximus imputandum. Ne autem in absolute tua minus canonicè procedere videamur, quamvis potius in odore bonae opinionis Coepiscoporum nostrorum, quam eorum infamia delectemur, Cabilonenfi Episcopo & Abbati de Firmitate, inquisitionem sanæ tuæ duximus committendam.

[I Apostolorum Principe ligandi atque solvendi nobis à Domino sit attributa potestas vel facultas, quam in subditis iuxta suorum exigentiam meritorum exercere libere debeamus: exemplo tamen illius qui omnes sanat, & neminem vult perire, libentius intendimus ad solvendum, quam ad condemnandum vel ligandum, esse finit nonnulla culpa in quibus est culpa relaxare vindictam.]

CAP. XV.

Ad proseguendam accusationem criminalem, non admittitur procurator, licet possit allegare causam absentia, seu alias exceptiones non tangentes crimen propositum: & qui juravit stare mandato alicuius, non admittitur ad accusandum illum, si virtute iuramenti sibi fuit injunctum, ut non accusaret, hoc dicit, & ad hoc solet allegari, & in hoc est valde vulgatum.

Idem Saliburgens. c. Archiepiscopo.

Veniens ad sedem Apostolicam A. Pragen. Canonicus contra Pragen. Episcopum inter alia proposuit coram nobis, quod cum esset filius sacerdotis, in ecclesiam fuerat Pragen. intrusus: & contra ejusdem ecclesie privilegium homagium duci Bohemiae praestitisset, sic subiciens Pragen. ecclesiam servituti: & infra. Unde praedictum Episcopum ad Festum Resurrectionis Dominicae petemptorie nos meminimus citavisse. Idem vero ad suam accusationem viarum discrimina, consecrationem chrismatis imminuentem, & quod filius Bohemiae Principis esset per ipsum baptizandus, tunc temporis per nuncios & literas allegavit. Licet autem excusationes hujusmodi (sicut etiam) frivolas affirmantes, ipsum reputavimus contumacem: nec procuratores ejus in causa possemus recipere criminali, eis tamen concessimus auditores, ut si possent, illum aliquatenus excusarent. Cumque praedictus A. coram eis repetisset objecta, fuit ex adverso responsum, quod cum olim super hoc ad Magdeburgens. Archiepiscopum litera fuerant impetrata, idem A. in objectorum se videns probatorio deficere, ad pedes ejus se humiliter prosternens, veniam postulavit: & quod adversus eum calumniose pro-

a Inest. b alit. nocuus apparet, qui impeteret de praedictis. c Saliburgens. d Cap. 2. ed. tit. in 3. compilation. e Extimante.

cesserat, est confessus. Ceterum cum super hoc mandato stare, ejusdem Archiepiscopi juravisset: ipse praecipit eidem, sub debito praestiti iuramenti, ut contra eundem Episcopum de cetero proponere talia non auderet. Cum igitur nobis ex ipsius A. confessione constaret ipsum juramentum hujusmodi praestitisse, ac tale recepisse mandatum: super impetitione dicti Episcopi silentium eduximus imponendum: propter contumaciam a tamen eidem Episcopo citationem & purgationem proprietariae familiaris indicentes.

CAP. XVI.

Denunciator criminis non se inscribit, quia ad correctionem tendit: accusator autem inscribit, quia tendit ad poenam: exceptio vero inscribitur ad poenam extraordinariam, si per exceptionem disceptat ab obtento, aliis factis. hoc primo. Secundo dicitur, quod dum diffinitur de crimine, per modum exceptionis potest intervenire praesentia.

Idem Priori sancti Fridiani, & Magistro B. Canonico Pisano.

Super his b, de quibus nos consulere voluistis: inquisit. vestrae breviter respondemus, quod tribus modis valet crimen opponi, denunciando, excipiendo, & accusando. Quando crimen in modum denunciationis opponitur, non est inscriptio necessaria, sed cum in modum accusationis oportet inscribi: quoniam ad depositionem instituitur accusatio, sed ad correctionem est denunciatio facienda. Cum autem excipiendo opponitur crimen objectum, distinguendum est, quare opponatur, & quando. Si autem obicitur, ut ab accusatore, vel testificatione aliquis repellatur, non est inscriptio necesse: sed cum opponitur, ut quis a promotione officii, vel beneficii excludatur, si ante confirmationem obicitur, non cogitur quisquam inscribere: quia crimen hoc modo probatum, impedit promovendum, sed non dicitur jam promotum. Post confirmationem vero, cum scilicet ordinandum fuerit aliquis, aut etiam conferendus, quia etiam ab obtinendo repellitur, & deicit ab obtento ad extraordinariam poenam: secundum arbitrium iudicis discreti citra vinculum inscriptionis est excipiendo distringendus, si defecerit in probando: pro eo quod crimine sic probato, perdit quod per electionem & confirmationem est fuerit adquisitionem: sed ob hoc prius habitata non amittit. Licet enim agatur de crimine, non est tamen hujusmodi questio criminalis: unde per procuratorem potest rite tractari.

CAP. XVII.

Generales inquisitores, si non servaverint debitum inquisitionis ordinem, prudenter & caute se corrigere debent. hoc primo. ponit formam iuramenti, quam inquisitores exigunt ab inquisito.

Idem Vercell. c. Episcopo & Abbati de Titulo d.

Qualiter & quando: [I & infra.] Si circa Novarien. Episcopum debitum inquisitionis ordinem observastis, discretionem vestram in Domino commendamus. Si vero qualibet occasione pretermisistis eundem, adhuc si ipsum tempore opportuno volumus observari: ne inde nascantur injuriae, unde jurata conturbentur. Ideoque mandamus, quatenus ad conscientiam vestrae iudicium recurrentis, si contra praescriptum ordinem tanquam homines excessivis: non pudeat vos errorem vestrum corrigere, qui positi estis ut aliorum corrigatis errores: quoniam apud iudicem districtum, in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis: ita videlicet, ut inveniatis occasionem aliquam congruentem, per quam ne vestra vilescat auctoritas: quatenus

a Secuti vetera exemplaria hanc locum restituerunt ut est expressum, cum in vulgato perperam legeretur ita, purgationem canonicam propter, &c. b Ca. 3. ed. tit. in 3. compil. c alit. Vercell. d De Ciste. e Ca. 4. ed. tit. in 3. compil. f alit. ita: hunc ipsum.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

cautius & prudentius poteritis, supercedatis ad praesens: quoniam ex his, quae inordinate sunt acta, non potest ordinabiliter agi. Si vero praescriptum ordinem custoditis, omni gratia & timore postpositis, Deum solum habentes praesentibus oculis, via regia incidentes, sine personarum acceptione in negotio procedatis. Formam vero juramenti, quam a clericis Novarien. super inquisitione faciendi in hoc negotio receperitis, in similibus volumus observari: ut videlicet jurent clerici, quod super his, quae sciunt vel credunt esse in sua ecclesia reformanda, tam in capite, quam in membris (exceptis occultis criminibus) meram & plenam dicant inquisitoribus veritatem.

[1 Debeat praelatus procedere ad inquirendum & puniendum subditorum excessus, ex auctoritatibus novi & veteris testamenti colligitur evidenter, ex quibus super hoc processerunt postea canonice sanctiones. Legitur enim in Evangelio, quod villicus, qui dissipatus erat apud dominum suum quasi dissipasset bona ipsius, auditus ab illo: Quia est hoc quod audio de te? redde rationem villaticis tuis: jam enim non poteris villicare. Et in Genesi Dominus ait: Descendam & videbo utrum clamorem qui venit ad me, opere compleverint. Ex quibus auctoritatibus manifeste comprobatur, quod non solum cum subditis, verumetiam cum praelato excedit, si per clamorem & famam excessus ejus ad aures superiorum pervenit, non quidem quod a malevolis & maledictis, sed a providis & honestis, nec semel tantum, sed saepe quod clamor innuit, & diffusio manifestat, debet eorum ecclesia sententiam veritatem diligentius perquirere, ut si rei proferat qualitas, canonice districto culpam feriat delinquentis, non tanquam sit idem actor & iudex, sed quasi deserente fama, vel clamore munitante, officii sui debitum exequatur. Licet autem hoc sit diligenter observandum in subditis, diligentius tamen est observandum in praelato, qui quasi signum sunt positus ad sagittam: & quia non possunt omnibus complacere, cum ex officio teneantur non solum arguere, sed etiam increpare, quinque interdum suspendere, nunquam vero excommunicatione ligare: frequenter ad idem statuerunt, ut accusatio praelatorum non facile admittatur, ne concussu columini, corruptis adificiis, nisi diligenti adhibeatur cautela, per quam non solum solva, sed etiam maligna criminationis jonus pracludatur. Verum ita voluerunt providere praelato, ne criminarentur injuriam, ut tamen caverent ne delinquerent insolenter, contra utrumque, morbum congruam inveniunt medietatem, ut videlicet accusatio criminalis, quae ad demeritum capitis & ad degradationem intenditur, nisi legitima procedat inscriptio, nullatenus admittatur. Sed cum super excessibus suis quisquam fuerit infamatus, ut in tantum jam clamor ascenderit, quod deus sine scandalo dissimulari non possit, nec sine periculo tollerari, absque dubitationis scrupulo ad inquirendum & puniendum ejus excessus non ex odio sumit, sed ex charitatis procedatur assiduo: quatenus si gravis fuerit excessus, & si non degradatur, ab eadem & administratione tamen amoveatur omnino: quod est secundum Evangelicam sententiam a villicatione villicum amoveri, qui non potest villicationis sua dignam reddere rationem. Hinc igitur ordinem.]

CAP. XVIII.

Si is, contra quem inquiritur, juravit respondere tantum ad interrogata, post confessionem auditur, volens probare excusationes, quae confessionem non permittit, sed exponit: scius, si juraverit plenam & meram veritatem dicere.

Idem Archiepiscopo Arelaten. & Valli magna Abbati.

Quia dilecti filii Cister. Abbas, & P. & R. monachi Fontis frigidii Apof. sed. leg. ad ecclesiam Agathen.

a Exceptis. b C. eod. tit. in 2. comp.

accessissent, ut in ea legationis officium exercerent, qui de Agathen. Episcopo per frequentem clamorem multis sibi fuerant insinuata sinistra: voluerunt descendere ac videre, si clamorem opere complevisset: [1 & 7.]

Quia vero nobis non constitit, sub qua forma Episcopus cum canonicis Agathen. coram dictis legatis praestiterit a juramentum, utrum videlicet ita juraverit, ut super statu ecclesiae plenam & meram diceret veritatem, an ut ad inquisita veraciter responderet: Mandamus, quatenus eisdem legatis ex parte nostra mandetis, ut sub qua forma juramentum praestiterit, studeant fideliter intimare. Et si secundum responsum eorum sub secunda forma juraverit, aut ipse sufficienter probaverit, se sub illa forma jurasse, aut per depositiones testium, quos produxit, aut etiam aliorum: cum depositiones illae non fuerint publicatae, nec productioni testium renunciare curaverit: quoniam secundum eandem non teneretur ex debito juramenti nisi ad inquisita solummodo respondere, vos excusationes suas audire curetis: & si eas probaverit, cum excusationes hujusmodi confessiones non perimant, sed exponant, quae tales sunt, ut ad b bonum & malum valeant retorqueri c, & ideo judicari debent ex causa, eum sublato appellationis obstaculo absolutis: cum etsi repertus sit culpabilis in quibusdam, ex labore tamen & pudore punitus, quos propter hanc causam incurrit, hujusmodi levis culpa leviter ei valeat indulgeri. Quod si excusationes illas super dilapidatione, naufragio, & simonia probare nequiverit, aut sub prima forma juraverit: cum secundum eandem nec veritatem tacere, nec admiscere debuerit falsitatem: vos (non obstantibus excusationibus, quas de novo proposuit: cum in confessionibus suis nullam omnino de illis fecerit mentionem: quamvis firmiter adseruerit, quod plures ex illis legatis praedictis exposuit, cum hoc per se probare non possit, tanquam qui solus examinabatur ab illis) eum ab administratione Agathen. ecclesiae remove- re curetis.

[1 Ideo, tam Episcopum quam canonicos juramento vinculo adstrinxerunt, ut super statu ecclesiae sibi dicerent veritatem.]

CAP. XIX.

De veritate criminum non inquiritur, nisi prius confes de infamia: & tunc non inimici vel perjuri, sed idonei viri ad proseguendum inquisitionem & ad testimonium admittuntur: & non probato crimine, induitur infamatus purgatio.

Idem Archiepiscopo Terracenen. & Abbati sanctae Mariae de Populero, & Archidiacono Barchinon.

Quia oporteat d Episcopum: & infra. Sanè venientibus ad Apof. sed. G. & H. canonicis Vincen. & multa enormia contra Vincen. Episcopum proponentibus coram nobis, quia illa non debebamus sub dissimulatione & transire: vobis inquisitionem illorum, duximus committendam. Verum dictus Episcopus, antequam ad ipsum f vestra citatio pervenisset, ad praesentiam nostram accedens proposuit, quod illi, qui enormis de ipso & suggesterant, typo malitiae potius quam justitiae zelo ducti nobis hujusmodi intimarunt, cum ipsi ejus sint inimici manifesti, & cum ejus hostibus, conversentur, consanguineosque suos, ac complices intendant ad testificandum: producere contra ipsum.

a Praestitit. b Ad bonum vel malum. c Et cum dubia ad bonum & malum possunt retorqueri, in meliorem sunt interpretanda. B. Thom. 2. 2. q. 60. art. 4. d C. 6. eod. tit. in 2. comp. vide Iul. Clar. in praes. crim. 4. fin. qu. 6. e Praetere. f Eum g subjecerant.

qui ad denunciandum, seu testificandum admitti non debent : utpote juramenti præstiti transgressores, & aliis criminibus irretiti : [1 & 7.] Discretioni vestrae mandamus, quod nisi super prædictis famam b ipsius læsam esse noveritis : vos ad inquisitionem illorum non subito procedatis. Quod si ad inquisitionem fuerit procedendum : prædictos vel alios, quos ipsius esse confiterit inimicos : nec ad prosequendum inquisitionem, nec ad perhibendum testimonium contra ipsum Episcopum admittatis : sed per viros idoneos super his, quæ gesta sunt, inquiratis diligentius veritatem. Et si nihil grave probatum fuerit contra ipsum : vos purgationem canonicam indicatis eidem.

[1 Ne verò per levo compendium ad grave dispendium veniatur.]

CAP. XX.

A denunciatione repellitur publicus concubinaris, excommunicatus & confessor, & si qui non pramonent.

Idem.

Cum dilectus e filius : & infra. Si vobis confiterit prædictos, quorum nomine sunt excessus hujusmodi Episcopo nuntiati, publicè concubinaris tunc fuisse, propter quod in eos fuit excommunicationis sententia promulgata, vel præfatam Episcopum de jam dictis excessibus non fuisse præmonitum ab eisdem, vel ipsos conspirasse in eum, a denunciatione repellatis eosdem : alioquin audiatis, quæ fuerunt & hincinde proposita. Eisdem Episcopo auctoritate nostra nihilominus prohibentes, ne super his, super quibus ad audientiam nostram fuerit legitime appellatum, præfatos clericos indebitè gravare præsumat : donec causa supradicta juxta formam mandati nostri fuerit terminata.

CAP. XXI.

Crimen probatum per modum inquisitionis, regulariter poena ordinaria non punitur : sed si impedit ordinem executionem, si deperditio sicut in adulatione : & si impedit tantum beneficii retentionem, sit privatio à beneficio, nec poterit iudex hanc poenam moderari. h. d. usq. ad 4. Tertia. secundum verum intellectum non bene declaratum per scribentes.

Idem Episcopo Gebenssi. e & N.

Valentini.

Inquisitionis f negotium, quam de Episcopo & canonicis Valentini, vobis commissimus g terminandam : [1 & 7.] Secundò quaesivistis, quid vobis sit statuendum, si contra quempiam per inquisitionem probatum fuerit tale crimen, quod deponeret aduersum criminaliter & convictum. In quo quidem duximus distinguendum, utrum sit tale crimen, quod ordinis executionem suscepti, aut retentionem beneficii etiam post peractam poenitentiam impediret, puta si homicidium commississet vel adeptus esset ordinem aut beneficium vitio simonia : quo casu erit sicut in adulationis iudicio procedendum : alioquin secundum personæ merita, & qualitatem excessus poenam poterit iudicantis discretio moderari.

[1 Sive conscientia scrupulo exequi cupientes, & Apostolico petisti oraculo edoceri, utrum eorum publicanda sint dicta & nomina, quos interrogari contigerit, prout resibus in publicis causis fieri consuevit, an sola dicta eorum publicari sufficiat nominibus tacitis, cum idem Episcopus & canonici manifeste sciunt, quod fuerint inquisiti, & utrum contra dicta eadem debeant exceptiones seu replicationes admitti, cum contra personas dicentium admittuntur. Ad quod breuiter respondemus, non solum dicta, sed etiam ipsa nomina, ut quæ à quo sit dignum appareat, publicanda, & exceptiones seu replicationes legitimas admittendas, ne per suppressionem nominum infamandi, &

a Quatenus. b Eius. c Ca. i. eod. tit. in 4. compilat. d Fuerint. e Vid. Notas in hunc locum. f C. 20. eod. tit. in 4. comp. & præter DD. hic tul. Clar. in practica crimin. quaest. 6. g Faciendam.

per exceptionum exclusionem falsi deponendi auctoritate puniatur.]

Contra non infamatum, super veritate criminum inquiri non debet, etiam si libellus famosus contra eum ablatu fuerit in secreto : nec super principali credetur testi, qui iuratus dicit se illius, contra quem inquiritur, inimicum. idem si hoc dicit ante iuramentum : nisi præsumatur hoc dixisse in fraudem. h. d. usq. ad 4. Quæstio.

Tertie dubitationis articulus continebat, utrum cum duo vel plures iurati, adfirmant aliquem crimen aliquod eisdem videntibus commississe : de quo aliqui infamis non laborer : aliquam illi poenam infligere debeatis. Et utrum ad petitionem quorundam quasdam schedulas a vobis occultè tradentium infamationem Episcopi continentis, sit ad inquisitionem eorum, quæ in ipsis b continentur schedulis procedendum. Et an fides eorum, dictis debeat adhiberi, qui post iuramentum interrogati secreto, utrum sint eorum, de quibus inquiritur, inimici : respondent, quod non diligunt illos, vel directè inimici se adserunt eorumdem, aut etiam ante iuramentum a publicè confitentur : nullas tamen e inimicitiarum causas probabiles ostendentes. Ad hoc respondemus, nullum esse pro crimine, super quo aliqua non laborat infamia, seu clamorosa infamatio non procedenda propter dicta hujusmodi pueniendum : quia imò super hoc depositiones contra eum recipi non debent, cum inquisitio fieri debeat solummodo super illis, de quibus clamores aliqui præcesserunt. Nec ad poenitentiam eorum, qui libellum infamationis porrigunt in occulto procedendum est ad inquisitionem super contentis illidem criminibus faciendum. Aut etiam aduersus eos, contra quos fit inquisitio, fides adhibenda est dictis eorum, qui post iuramentum vel ante tacite vel expresse inimicos se adserunt eorumdem, nisi fortan ante iuramentum in fraudem id, facere præsumantur.

Non punitur quis de crimine, de quo non constat nisi per famam, & restium credulitatem : & per dicta pauorum non debet quæ apud iudicem infamatus reputari. h. d. usq. ad finem.

Quæsiuisti etiam, quid statui debeat, si nihil per certam iudicantem, credulitatem iuratum contigerit inveniri. Et utrum aliquis super eo crimine reputari debeat infamatus, de quo ipsum duo, vel tres, vel etiam plures dixerint infamatum : licet de iplo nihil finitri in publico audiat. Ad quod est nostra responsio, quod poena famam & deponentium credulitatem duntaxat non ad ad depositionis sententiam procedendum : sed iuramento canonica poterit iudici purgatio, secundum iudicantis. Qui propter dicta paucorum eum aduersum reputare non debet, cuius apud bonos & graves laesa opinio non existit.

CAP. XXII.

Si is, de cuius crimine in iudicio constat, petat restitutionem propter iudicarium ordinem non seruatam non est eandem, sed eum tanquam notorium criminisum debet superior à novo percurrere. b. d. & est casus valde notabilis, secundum hunc intellectum.

Idem Episcopo & Decano Syracensium. B

Ad petitionem b Galteri quondam Corbini Abbat, R. & P. Canonicis Noviomani, à nobis dudum correctione commissa : [1 & 7.] Verum dilectus filius G. sanctæ Mariæ in porticu Diaconi Cardina. tunc Apollon-

a In veteribus libris, cedulus. b Ha. c Dicitur tamquam deest in pluribus. usq. d Ad hoc autem, &c. e ad nec etiam, &c. f Vide notata per Bar. in Leo. ff. ad l. Cen. de falsis. g Al. Saluaren. al. Siluaren. al. Siluaren. h Ca. i. eod. tit. in 1. comp. vide Archid. in signis Abbas. i. g. d.

licæ sedis legatus dicto G. præfente, nec reclamante, super statu monasterii cepit inquirere diligenter, & cum inquisitione finita cum Parisiis evocasset propositurum contra inquisitionem eandem, si quid rationabiliter duceret proponendum: idem præfentiam ejus adiens, allegavit, quod in monasterii correctione procedere non valebat, quæ prædictis iudiciis prius fuerat auctoritate nostra commissa: & Cardinalem ipsum ex iustis causis se adferens habere suspectum, vocem ad nos adpellationis emisit: quem Cardina. (inspectis, quæ probata fuerant contra eum) amovit à regimine abbatiæ, dando fratribus ejusdem loci liberam facultatem alium eligendi, qui priorem de Argentolio elegerunt concorditer in Abbatiem: [2 & 7.] Cum igitur nobis de talibus fuerit facta fides, propter quæ præfatus G. erat merito amovendus, & si restituendus foret propter iudicium ordinem non servatum, ipsum providimus manere privatam regimine abbatiæ: supradictum priorem (pro eo quod præfatus G. propter iuris ordinem non servatum inordinatè remoto, intelleximus ob eandem causam per consequentiam minus legitime substitutum) per sententiam amoventes: quem quia non propter personam vitium, vel scientiæ defectum, sed propter iuris solemnitate prætermisissimam amovimus: ipsum postmodum restitimus in Abbatiem.

[1 Ipsi hi ad monasterium idem accedentes, quibus correctio ibidem nulla qua statuenda fuerant, statuerunt, inquisitionis instantiam quorundam impediens malitia retardanda. Ad quorundam contumaciam reprimendam, seculare brachium intendebant invocare.]

[2 Hic igitur & alii que utraq; pars proposuit intellexit.]

CAP. XXIII.

Agenti possessario ad ipsam in beneficiis non obstat exceptio criminis, nisi de eo sit infamatus: & infamatus, ad accusatorem non probante vel non adparente, inducitur purgatio, in qua si defocari, puniatur ut convictus.

Idem.

Accedens ad b. præfentiam nostram G. nepos quondam H. subdiaconi nostri sua nobis conquestione monstravit, quod cum idem H. apud sedem Apostolicam viam universæ carnis ingressus fuisset, præbendam, quam decedens habuerat in ecclesia Cremonen. ei duximus conferendam: & infra. Mandamus, quatenus nisi præfatus G. super objectis eidem in modum exceptionis criminibus, videlicet perjurio & homicidio publicè fuerit infamatus: concessionem nostram sibi factam executioni mandetis.

Deinde si legitimus adulator adparuerit, audiatis, quæ fuerint hinc inde proposita: & si prædicta crimina vel eorum aliquod legitime probatum fuerit contra eum, ipsi super eadem præbenda silentium imponatis. Si vero contra eum legitimus non adparuerit adulator, & ipse super prædictis criminibus dignoscitur rescriptus infamia, purgationem ei canonicam indicatis: in qua si defecerit, imponatis ei silentium. Si autem purgationem præstiterit, contradictores ab ejus molestia compescentes, eos qui eum nisi sunt impedire, in expensis legitimis condemnatis.

CAP. XXIV.

Superior contra subditum, maxime prælatum, de his tantum inquiret, super quibus processit infamia: & tunc vocabitur tunc, & tradet sibi capitula & nomina, & testium dicta publicè, & ipsius legitimas exceptiones admittet, & probato gravi

a. Dicitur vox scientia, in quibusdam exemplaribus, in quibusdam erat expressio super verbo descriptum, inde irripit in textum. b. Ca. de concess. præb. in 4. comp. vide Innoc. in cap. sciant. sup. de elec. ubi multipliciter limitat hanc Decretal. & Anton. Butri. c. Quatenus hic agitur de purgatione indicenda de infamato, vide Martin. in repet. c. qualiter.

crimine, cum ab administratione removebit. In regularibus vero prælatu ad unguem servandus non est hic ordo. Et quinquam in hac summatione modica videatur agi differentia inter prælatos & subditos, contra quos inquiritur: tamen faciendâ est, ut patet in littera.

Idem in concilio generali. a.

Qualiter & quando debeat prælatus procedere ad inquirendum & puniendum subditorum excessus, ex auctoritatibus veteris & novi testamenti colligitur evidenter, ex quibus postea processerunt canonice sanctiones: sicut olim aperte distinximus, & nunc sacri approbatione concilii confirmamus. Legitur enim in evangelio, quod villicus ille, qui diffamatus erat apud dominum suum, quasi dissipasset bona b. ipsius, audivit ab illo. Quid hoc audio de te? redde rationem villicationis tuæ: jam enim non poteris amplius villicare. Et in Genesi Dominus ait, Descendam & videbo, utrum clamorem, qui venit ad me opere compleverint. Ex quibus auctoritatibus manifestè probatur, quod non solum cum subditis, verum etiam cum prælatus excedit, si per clamorem & famam ad aures superioris pervenerit, non quidem à malevolis & maledicis d, sed à providis & honestis, non e. semel tantum, sed sæpe quod clamor innuit, & diffamatio manifestat: debet coram ecclesiæ senioribus veritatem diligentius perscrutari, ut (si rei possit qualitas) canonica districtio culpam feriat delinquentis, non tanquam idem sit adulator & iudex, sed quasi denunciante fama vel deferente clamore officii sui debitum exequatur. Licet autem hoc sit observandum in subditis: diligentius tamen est observandum in prælatis, qui quasi signum sunt positi ad sagittam. Et quia non possunt omnibus complacere, cum ex officio suo teneantur non solum arguere, sed etiam increpare: quin etiam interdum suspendere, nonnunquam verò ligare: frequenter odium multorum incurrunt, & insidias patiuntur. Et ideo sancti patres f. providè statuerunt, ut ad accusatio prælatorum non facile admittatur, ne concussis columnis, corrumpat ædificium: nisi diligens adhibeatur cautela, per quam non solum falsæ, sed etiam malignæ criminationi janua præcludatur. Verum ita voluerunt providere prælatis, ne criminentur iniuste, ut tamen caverent, ne delinquerent insolenter: contra morbum utrumque invenientes medicinam congruam: videlicet ut criminalis adulator, quæ ad deminutionem capitis, id est, degradationem intenditur: nisi legitima præcedat inscriptio g, nullatenus admittatur. Sed cum super excessibus suis quisquam fuerit infamatus, ut jam clamor ascendat, qui diutius sine scandalo dissimulari non possit, vel sine periculo tolerari, absque dubitationis scrupulo ad inquirendum & puniendum ejus excessus non ex odii fomite, sed charitatis procedatur, adfectu: quatenus si fuerit gravis excessus, etsi non degradetur ab ordine, ab administratione tamen amoveatur omnino: quod est secundum sententiam Evangelicam à villicatione villicum amoveri, qui non potest villicationis suæ dignam reddere rationem. Dicit igitur esse præfens is, contra quem faciendâ est inquisitio, nisi se per contumaciam absentaverit: & exponenda sunt ei illa capitula, de quibus fuerit inquirendum, ut facultatem habeat defendendi se ipsum: & non solum dicta, sed

a. Scilicet Innoc. III. in conc. gener. c. 8. & c. 4. eod. tit. in 4. comp. Initium hujus Decret. usq; ad 5. debet igitur haberi etiam in 2. comp. eod. c. 4. b. Illius. c. Dicitur amplius, deest in antiq. Cod. d. Maledictus. e. Et non semel. f. Vide epist. 2. Stephani Papa 1. de accusationibus Episcopo. ubi habetur plenissime in 1. tomo conc. Suriana. editionis. g. Vide quas citavi sup. eod. c. super his, verbo, oportet inscribi.

etiam nomina ipsa testium sunt ei (ut quid & à quo sit dictum adpareat) publicanda, necnon exceptiones & replicationes legitimæ admittendæ: ne per suppressionem nominum, infamandi, per exceptionum verò exclusionem, deponendi falsum audacia præbeatur. Ad corrigendos itaque subditorum excessus, tantò diligentius debet prælatus assurgere, quantò damnabilius eorum offensas deferret incorrectas. Contra quos, ut de notoriis excessibus taceatur, est tribus modis possit procedi, per accusationem videlicet, denunciationem, & inquisitionem ipsorum: ut tamen *a* in omnibus diligens adhibeatur cautela, ne forte per leve compedium ad grave dispendium veniatur: sicut accusationem legitima debet præcedere inscriptio, sic & denunciationem charitativa monitio, & inquisitionem clamorosa insinuatō prævenerit: illo semper adhibito moderamine, ut juxta formam judicii, sententiæ quoque forma dicatur. Hunc tamen ordinem circa *b* regulares personas non credimus utqueaque *c* servandum, quæ (cum causa requirit) facilius & liberius à suis possint administrationibus amoveri.

CAP. XXV.

Metropolitani ad correctionem excessuum, & reformationem morum singulis annis facere debent provinciale concilium: in quo statuerent personas idoneas per singulas dioceses, quæ sollicitè investigent, & in sequenti concilio referant corrigenda: & Episcopi debent facere synodos episcopales singulis annis, & publicare agitata in provinciali concilio: & hæc negligentes, ab executione officii suspenduntur. h. d.

Idem *d* in eodem.

Sicut *a* olim à sanctis Patribus noscitur institutum, Metropolitani singulis annis cum suis suffraganeis provincialia non omittant concilia celebrare: in quibus de corrigendis excessibus, & moribus reformandis, præsertim in clero, diligentem habeant cum Dei timore tractatum, canonicas regulas, maxime quæ statutz sunt in hoc generali concilio, relegendes, ut eas faciant observari, debitam penam transgressoribus infligendo.

Veritatem id valeat efficacius adimpleri, per singulas dioceses statuunt personas idoneas, providas videlicet & honestas, quæ per totum annum simpliciter & de plano absque ulla jurisdictione sollicitè investigent quæ correctione vel reformatione sunt *f* digna, & ea fideliter perferant ad metropolitanum & suffraganeos & alios in concilio subsequenti, ut super his & aliis (prout utilitati & honestati congruerit) provida deliberatione procedant, & quæ *g* statuerint, faciant observari: publicaturi ea in episcopalis synodis, annuatim per singulas dioceses celebrandis. Quisquis autem hoc salutare statutum neglexerit adimplere, à sui executione officii suspendatur.

CAP. XXVI.

Sententia excommunicationum, suspensionum, vel interdicti, lapsa post denunciationem per Abbatem denunciatum, vel alium pro ipso in monachos denunciante, vel adhaerente eisdem, relaxantur: spoliata restituntur, & juramenta de tacenda veritate relaxantur: dicta testium denunciatio traduntur, & expensæ de bonis monasterii monachis denunciantibus ministrantur: & propter hoc ab obedientia Abbatis non excusantur, sine tamen litis præjudicio.

Gregorius IX. Archiepiscopo & priori sancta Maria Rothomagen.

a Alia tamen ut diligens adhibeatur omnibus cautela, &c. absq; voce in, sed in concilio & æstimatoribus legitur ut est. imprefsum, in quo non adhibeatur sed adimpleatur legitur. *b* Contra. *c* Observandum. *d* Scilicet Innocent. III. in conc. gener. cap. 6. *e* Cs. eod. tit. in 4. compilat. *f* Sim. *g* Quod statuerunt, faciunt observari.

Olim I. V. & P. ordinis Tironensis *a*: & infra. Ne igitur reformatio monasterii valeat retardari, mandamus, quatenus relaxatis excommunicationum seu suspensionum sententiis, si quas idem Abbas *b* protulerit, vel per quoscumque iudices promulgari fecit, post incipit negotium in eos, & adhaerentes eisdem, ac eis restitutis, quos idem Abbas negotio pendente contra justitiam spoliavit: in negotio de plano & absque iudiciorum strepitu procedentes (cum talibus, maxime in hoc casu non deceat Dei servos involvi) inquiratis, quæ circa *c* personas & observantias regulares videritis iniquitatis, corrigentes & reformantes tam in capite, quam in membris, quæ correctionis & reformationis officio novè indigere: juramentis si qua de tacenda veritate Abbas extorserit, relaxatis, proviso ut *d* negotio ipso pendente præfati monachi eidem Abbati obediant & intendant, ita tamen, quòd per hoc profectio negotii non valeat impediri. Si verò testes contra eandem Abbatem producti fuerint, dictorum ipsorum ei copiam dari faciat. Prædictis autem monachis expensas factas propter hoc, & tribus vel quatuor ex istis, vel aliis, quos idoneos ad dictum negotium profectum duxeritis assumendos, faciatis de bonis ejusdem monasterii: & faciendas expensas ad prosecutionem ipsius negotii necessarias, computatis, si qua propter hoc receperunt, de bonis monasterii cum proprio non habeant, ministrari. Contradictores, &c.

CAP. XXVII.

Contra prælatum denunciatum de dilapidatione sui monasterii per veritate inquirenda, & pendente negotio detet sui monasterii potestas alienandi.

Idem Episcopo Cister. *e* de Ald. & de Salen.

Abbatibus.

Prælatorum excessus: & infra. Sanè dilecti filii C. & quatuor alii canonici Frisigien. *f* denunciando monstrarunt, quòd Frisigien. Episcopus bona sui episcopatus (quem ut dicunt, fuit minus canonicè affectus) adeò graviter dilapidat & consumit, quòd (nisi celeriter adhibeatur remedium) episcopatus idem per eum ad irreparabile & dissolutionis opprobrium deducatur: non solummodo rerum, verumetiam famæ suæ prodigis & salutis, vitam ducit enormiter dissolutam: & infra. Dilecti v. mandamus, quatenus personaliter accedentes ad locum inquiratis sollicitè veritatem: & eam fideliter describentes, sub sigillis vestris *b* nobis transmittatis conclusam. Eidem Episcopo terminum assignantes, quæ nostro se conspectui representent, pro merito recipiant. Potestate vendendi, dandi, infeudandi, seu *c* quocumque libet alienandi bona ipsius ecclesiæ interim eidem prohibita interdicta.

DE CALVMNIATORIBVS

TITVLVS II.

CAP. I.

Subdiaconus calumniè accusatus Diaconum, subdiaconum privatur, & publicè verberibus castigatur, & in exilium mittitur.

Gregorius Antemis Subdiacono.

Quoniam fortius punienda sint crimina, quæ infertur, quàm sitis culpabiles, qui in causa Ioan. Diacon. releditis, attendite, ut Hilariū criminatorem ipsius

a Cister. alter Turmens. al. Gronens. *b* Protulas. *c* Cister. *d* Provisoria, &c. *e* Cister. & de Ald. & de Salen. abba. al. Cister. *f* Frisigien. al. Frisigien. *g* Al. imp. rabilis dissolutionis, &c. *h* Al. sig. vestri veritatem in, &c. *i* Al. ita: seu quolibet modo, &c.